

Det maa kunne tiltale os Danske, at en af vore Konger regnes med mellem *Heroes of the nations*. I denne amerikansk-engelske Skriftrække er udkommet en rigt udstyret Bog, forfattet af en Lærer ved Illinois University Dr. Laurence Marcellus Larson: *Canute the Great and the rise of Danish Imperialism during the viking age* (New York & London 1912). Den sidste Del af Bogens Titel og ogsaa nogle Enkeltheder i dens Indhold synes at have Nutidens Imperialisme med dens Problemer lidt stærkere i Sigte, end der egentlig er historisk Ret til. Men Bogen giver en fortræffelig Skildring af Knud den Store og hans Tid. Man undres maaske over, at Kilderne om Knuds Regering ere saa rige, at der herom kan skrives et stort Værk (400 Sider), men Forf. medtager da ogsaa en Del af Norges Historie, og han giver en almindeligere Skildring af Kulturen i de nordiske Lande i dette Tidsrum. Denne belyses ogsaa gennem en Del fint udførte, smukt sammenstillede Afbildninger af Oldsager og Mindesmærker, ligesom andre Billeder tegne os Livet i England paa de Tider.

Prof. Larson er kendt som en grundig Forsker, der ved flere Arbejder — saaledes især *The King's household in England before the Norman Conquest* — har vist Skarpsind og sin Kyndighed i den Tids Historie. Han er fortrolig med Nordens og de øvrige Landes Litteratur, saaledes som da ogsaa de overalt givne Henvisninger godtgøre. Den velskrevne Bog, hvori man bemærker Forf.s ogsaa andensteds viste Omhu for Tidsfølgen og derved hans Evne til at følge Udviklingsgangen, er nu paa ingen Maade blot en Lovprisning af Bogens Helt; han finder mange Mangler ved Knuds Karakter især i hans yngre Aar, men han redegør for hans aandelige Vækst, og han priser hans Dygtighed som Styrer og hans Fortjeneste ved at have bragt England Fred. J. S.

I det sidste Aarti er der gjort mange mærkelige Fund, som kaste Lys over det stadig brændende Spørgsmaal om Ariernes Hjemland, saa at man maa hilse et Værk velkommen, der sammenstiller alt hvad der nu er bleven draget

frem, ikke mindst i Asiens Indre og i Forasien, og som kan have Værd for Kundskaben om vor Æts Vugge og første Vandringer. Et saadant Værk er nu i bedste Forstand Sigmund Feist's *Kultur, Ausbreitung und Herkunft der Indogermanen* (Berlin 1913). Forf. er ikke blot den kyndige Sprogmand og den gode Kender og sindige Benytter af Arkæologiens Resultater — han støtter sig ofte til Sophus Müllers Undersøgelser — han bygger ogsaa paa omfattende Studier over ethnografiske og historiske Spørgsmaal. Man finder i hans Værk de nyeste Undersøgelser paa alle herhen hørende Omraader anførte og benyttede, Fremstillingen er klar, og alt er omhyggeligt lagt til Rette ogsaa for Læsere, som ikke have særlige Forkundskaber; man finder ved Anførelse af græske og latinske Kilder ikke blot den originale Tekst, men en Oversættelse. De store Ord- og Sagregistre gøre Bogen vel egnet til Efterslagning. Alle de ledsagende velvalgte Billeder af Oldsager og Mindesmærker tilsigte at belyse netop den Tid, som Feist anser for „Indogermanernes“ Fødselstid, den sidste Del af Stenalderen, da Metaller vare begyndte at blive kendte.

Men hvor bliver man ved Læsning af Bogen slaaet af det uheldige i det af Tydskerne hævdede Udtryk Indogermaner! Naar „Germaner“ skulde optages i Titlen paa vor Æt, maatte det være paa Grund af en vis Overlegenhed hos Germanernes Folkeklasse, et Superlativ ved denne som Type, men Forf. bekæmper netop „Germaners og Indogermaners Identitet“, han hævder, at „det germanske staar i sine Lydforhold (Lautverschiebung!) ganske isoleret overfor det indogermanske og har heri knap nok Berøring med det keltiske, med hvilket det dog i sit Ordforraad viser mest Overensstemmelse“, han udtaler, at det germanske ikke er en direkte Fortsættelse af et indogermansk Maal, at hos det germanske maaske en Trediedel af Ordforraadet staar uden Forbindelse med andre ariske Sprog, og at det er et Sprog, der af Nordeuropas Beboere i en forholdsvis sen Tid er overtaget fra ariske Nabostammer, der formodentlig vare af keltisk Nationalitet. Man føler derfor ogsaa ved Læsningen, hvor vanskeligt det er for Feist at arbejde med det uheldige Fællesnavn.

Tanken om, at Sjælland, Sydsverige eller Dele af Mitteleuropa skulde have været den indoeuropæiske Æts Urhjem, afviser Feist ganske. Han udtaler sig endog skarpt om, at et vist nationalt Overmaal skulde have gjort sig gældende hos tyske Forskere ved deres Paastande, og roser os Skandinaver for at have holdt os tilbage. Hans endelige Resultat er, at Hjemlandet maa søges i Asiens Indre, hinsides Oxus og Jaxartes; man veed ad den sproglige Undersøgelses Vej, at det har været i en vandrig, nordlig Egn, med Vinter, Is og Sne, og hvor den tempererede Zones Fauna og Flora fandtes.

Paa den anden Side hævder Forf., at baade Skandinaver og andre Germaners Forfædre have boet paa deres nuværende Omraader fra de ældste Tider, i alt Fald siden Istidens Ophør, idet den samme højvoxne, langskallede, blonde Type kan paavises som boende her, men den er først i en senere Tid bleven indogermaniseret ved Paavirkning af Naboer. Iøvrigt hævder Forf., hvor urigtig den Tanke er, at man ved Hjælp af det ariske Ursprog skulde kunne faa et Billede af Menneskehedens Urtilstand. Indoeuropæerne have tværtimod overalt paa deres Vandringer truffet en ældre Befolkning og optaget Bestanddele af dens Kultur i sig. Han paaviser ofte Ord og især Kulturforhold, som ere i Strid med det almindelig ariske, og som ere overtagne snart fra Europas Urfolk, repræsenterede ved Nutidens eller Fortidens Basker, Iberer, Ligurer og andre Folk, snart fra Babylon og Ægypten.

Bogen kan varmt anbefales til Læsning og Studium. Om Feist har løst de mange forskellige Spørgsmaal rigtigt, forekommer os af mindre Betydning. Hovedsagen er, at han anvender rigtige Metoder. I den Henseende kan nævnes hans bestemte Udskillen af, hvad man kan naa til ved anthropologisk Studium, ved arkæologiske Undersøgelser og ved sproglig og historisk Forskning. Han gruer for saadanne Sammenblandinger som dem, der i deres Konsekvens vilde føre til langskallede Ordbøger og kortskallede Grammatiker, han viser, hvorledes Oldsager ikke ere i Stand til at paavise ethnografiske Forhold — han gaar i den Henseende endog videre end sket er i min Afhandling „Hvorlænge have Danske boet i Dan-

mark?" (Hist. Tidsskr. 6. R. VI) — og gentager en anden Præhistorikers Yttring om, at man jo aldrig har kunnet paavise et utvivlsomt „gotisk“ Gravfund. Han advarer mod at gøre Handelsvarers Forekomst til Vidnesbyrd om Folkeslags Berøringer og endvidere imod at betragte Stammer og Folk, som vi kende fra den historiske Tid, som bestaaende i de forhistoriske Tidsrum, da vi dog veed, hvor let saadanne Sammenslutninger kunde ske og opløses. Man studser noget ved at se, at Ord og Forhold, som vedrøre den statlige Ordning, netop skulde komme fra Kelterne, hvem man hidtil har tillagt ringe Evne i den Henseende; man vil vist ofte have Indvendinger mod hans Sætninger om Laan og Levninger fra Urtidsfolkene (saaledes flere Enkeltheder om Matriarchatet og om Sporene af Moderretten hos Tacitus), man vil vel finde, at de ethnografiske Paralleller stundom ere lidt vilkaarligt valgte (Masai ved Kilimandscharo, Weddas). Men Bogens Værd er ubestridelig.

J. S.

En yngre engelsk Forsker, Miss Bertha Phillpotts, har offentliggjort en meget værdifuld Bog om et Emne, som kun sjældent har været behandlet og vel ingensinde før ved almindeligt Udblik over Landene, nemlig en Undersøgelse af, naar de retslige Sider af Slægten som en videre Kreds med dens fælles Ansvar og fælles Pligter ophørte at bestaa. Bogens Titel er: *Kindred and clan in the middle ages and after. A study in the sociology of the teutonic races* (Cambridge 1913). Det mest typiske Udslag af Ættens Sammenhøren er vel nok dens Pligt til at deltage i Mandebodens Udredelse sammen med Drabsmanden og tillige dens Ret til Andel i Mandeboden for den dræbte Slægtning. Dette er ogsaa Hovedemnet for Undersøgelsen, men den behandler tillige Spørgsmaal om Odelsret, Underholdningspligt, Værgemaal, Ed ved Mededsmænd og andre Forhold.

Miss Phillpotts' Undersøgelser udstrække sig over Island, de tre nordiske Riger, Holsten, Frisland, Holland og Belgien, Nordfrankrig og England. Med fortrinlig Sprogkendskab behandler hun de i mange Sprog fra meget forskellige Tidsaldre